

Sygn. akt VIII U 1154/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 września 2018 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Mariola Szmajduch
Protokolant:	Katarzyna Stefańczyk

po rozpoznaniu w dniu 26 września 2018 r. w Gliwicach

sprawy H. K. (K.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o ustalenie kapitału początkowego

na skutek odwołania H. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 29 marca 2016r. **nr** (...) -2011

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustala, iż wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego ubezpieczonego H. K. wynosi 174,17% (sto siedemdziesiąt cztery i 17 procent), a wartość kapitału początkowego wynosi 245 581,27 (dwieście czterdzieści pięć tysięcy pięćset osiemdziesiąt jeden i dwadzieścia siedem).

(-) SSO Mariola Szmajduch

Sygn. akt VIII U 1154/16

UZASADNIENIE

Decyzją z 13 lipca 2018r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. w oparciu o przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz. U. z 2017r., poz. 1383 ze zm.) ponownie ustalił odwołującemu H. K. wartość kapitału początkowego.

Odwołanie od tej decyzji złożył H. K. domagał się jej zmiany i ustalenia wartości kapitału początkowego przy przyjęciu do wyliczenia podstawy wymiaru zarobków za lata 1989 – 1998 w kwotach wynikających z przedłożonych przez niego, za te lata, zeznań podatkowych PIT - 11. W uzasadnieniu wskazał, że kwoty w wystawionym mu przez pracodawcę zaświadczeniu Rp-7 są w jego ocenie zaniżone, bowiem są niższe niż wynikające z zeznań podatkowych za poszczególne lata z tego okresu.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie argumentując jak w zaskarżonej decyzji. Dodatkowo zaznaczył, że wynagrodzenie ze spornego okresu ustalił na podstawie zaświadczenia pracodawcy, które jest środkiem dowodowym przewidzianym w przepisach normujących postępowanie przez ZUS. Z kolei do środków takich nie można zaliczyć wystawionych przez pracodawcę informacji o uzyskanych dochodach (PIT 11). Podkreślił ponadto, że kwestia ustalenia faktycznych zarobków odwołującego za lata 1989 – 1998 była już przedmiotem rozpoznania Sądu Okręgowego w Katowicach, który wyrokiem z 21 stycznia 2002r. w sprawie XI U 5598/00 oddalił odwołanie od decyzji ustalającej wysokość renty, w tym podstawy wymiaru z uwzględnieniem zarobków za sporne lata.

Sąd Okręgowy ustalił co następuje:

Decyzją z 18 kwietnia 2012r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. ustalił odwołującemu wartość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999r. uznając za udowodnione 27 lat, 2 miesiące i 8 dni okresów składkowych oraz 1 miesiąc i 15 dni okresów nieskładkowych. Do podstawy wymiaru kapitału początkowego ZUS przyjął zarobki za okres od 1 stycznia 1989r. do 31 grudnia 1998r. i wyliczył wskaźnik wysokości podstawy wymiaru na poziomie 174,05%. Ustalony w oparciu o te założenia kapitał początkowy, wyniósł 205.029,00zł.

Następnie zaskarżoną decyzją z 29 marca 2016r. organ rentowy, w związku z przejściem ubezpieczonego na emeryturę, ponownie ustalił odwołującemu wartość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999r. Przeliczenie to polegało na doliczeniu do okresów składkowych, okresu równego różnicy pomiędzy wiekiem emerytalnym, a faktycznym wiekiem przejścia na emeryturę, w wymiarze 7 lat. W konsekwencji ustalony w oparciu o te założenia kapitał początkowy, wyniósł 245.443,33zł.

Ubezpieczony domaga się ponownego ustalenia kapitału początkowego, poprzez uwzględnienie w podstawie wymiaru zarobków z okresu zatrudnienia

w KWK (...) w latach 1994 – 1998, wskazując że pracodawca w zaświadczeniu Rp-7 nie uwzględnił jego zarobku z tych lat w pełnej wysokości. W jego ocenie o przyjętym przez niego założeniu świadczą zapisy w otrzymanych od pracodawcy drukach PIT – 11, gdzie wskazano wyższe kwoty za poszczególne lata.

W toku przeprowadzonego postępowania Sąd zwrócił się do (...) Grupy (...) o akta osobowo – płacowe ubezpieczonego, z okresu jego zatrudnienia w KWK (...).

Na podstawie dokumentów zawartych w powyższych aktach oraz opinii biegłego z zakresu emerytur i rent K. S. z 7 lipca 2017r. (k.32-33), Sąd ustalił, że w ramach nieścisłości pomiędzy zapisami w dokumentach potwierdzających wynagrodzenie, najbardziej wiarygodnym dowodem jest karta wynagrodzeń, która była dla pracownika fizycznego sporządzana na każdy miesiąc z osobna i stanowiła ona podstawę wypłaty dla takiego pracownika wynagrodzenia. Z kolei zaświadczenie Rp-7 wystawiane jest na podstawie zapisów z karty wynagrodzeń pracownika fizycznego. Równocześnie biegły podkreślił, że za dowód taki nie można natomiast uznać deklaracji podatkowej, która sporządzana jest na potrzeby rozliczenia podatku dochodowego od osób fizycznych, któremu podlegają wszystkie faktycznie wypłacone kwoty. Z kolei nie wszystkie uwzględnione w tym dokumencie kwoty podlegają oskładkowaniu w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu pracowniczym, a tym samym nie mogą zostać uwzględnione do ustalenia podstawy wymiaru świadczenia, czy też kapitału początkowego. Do składników takich biegły zaliczył między innymi tzw. 13 pensję, nagrody jubileuszowe czy odprawy emerytalne.

Po doręczeniu powyższej opinii stronom, nie zgodził się z nią ubezpieczony, składając swoje zastrzeżenia w piśmie procesowym z 1 marca 2017r. W szczególności podkreślił, że niektóre dochody składające się na wynagrodzenie odwołującego za dany rok, wypłacane były w kolejnym i tym samym były wykazywane w PIT 11 jako dochód za kolejny rok. Ponadto nie zgodził się z tezą biegłego, iż 13 pensja nie podlega zaliczeniu do podstawy wymiaru. Wręcz przeciwnie w jego ocenie składnik ten jako dochód w gotówce z tytułu wykonywania pracy w ramach stosunku pracy stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne na podstawie § 7 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 29 stycznia 1990r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego, począwszy od wejścia w

życie tego przepisu. Z kolei, jeżeli biegły ma informacje o otrzymaniu w spornym okresie nagrody jubileuszowej czy odprawy emerytalnej, to winien te składniki odliczyć od kwot wskazanych w PIT 11 i w ten sposób ustalić prawidłową podstawę wymiaru składek za poszczególne lata z tego okresu.

Następnie na podstawie opinii biegłej z zakresu emerytur i rent H. P. z 6 lutego 2018r. (k.59-69), Sąd ustalił, że wobec zachowania się oryginalnej dokumentacji płacowej ubezpieczonego, ze spornego okresu, niecelowym jest ustalania jego zarobków za te lata w oparciu o PIT 11. Równocześnie Sąd ustalił iż podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne H. K. wynosi:

- za rok 1989 – 4.855.011 zł,
- za rok 1990 – 18.576.218 zł,
- za rok 1991 – 30.547.154 zł,
- za rok 1992 – 50.919.703 zł,
- za rok 1993 – 73.522.600 zł,
- za rok 1994 – 122.268.700 zł,
- za rok 1995 – 15.329,60 zł,
- za rok 1996 – 19.770,46 zł,
- za rok 1997 – 25.116,03 zł,
- za rok 1998 – 29.011,16 zł,

Biegła odtwarzając powyższe zarobki ubezpieczonego, uwzględniła zapisy w jego dokumentacji osobowej i płacowej, dotyczące wypłaconych składników wynagrodzenia. Dodatkowo biegła uwzględniła za rok 1996 i 1998 za dzień przeprowadzonych badań okresowych, odpowiednio kwoty 74,34 zł i 69,47 zł.

Ostatecznie Sąd w oparciu o wyliczenia biegłej ustalił, iż wwpw z 10 kolejnych lat, tj. 1989-1998 wynosi 175,07 %.

Po doręczeniu opinii stronom, zastrzeżenia do niej wniósł organ rentowy.

W szczególności wyliczeniom biegłej w zakresie odtworzonych zarobków odwołującego i wyliczonego w oparciu o te zarobki wskaźnika wysokości podstawy wymiaru zarzucił bezpodstawne przyjęcie wynagrodzenia za badania okresowe, argumentując, iż to właśnie pracodawca mając najbliższą wiedzę w zakresie składników wynagrodzenia poszczególnych pracowników, miał świadomość, które z nich podlegały oskładkowaniu. W konsekwencji rolą pracodawcy było wykazane w zaświadczeniu Rp-7 wszystkich tych składników. Skoro pracodawca nie uwzględnił tego składnika w Rp-7, zatem w ocenie ZUS nie powinien on zostać wliczony do podstawy wymiaru kapitału początkowego. Ponadto ZUS zarzucił biegłej nieścisłości rachunkowe. Mianowicie w ocenie ZUS w tabeli znajdującej się we wnioskach końcowych w roku 1990, winna być podana wartość 150,35%, a nie jak przyjęła biegła 159,35%. W konsekwencji wwpw winien wynieść 174,17%, a nie jak w opinii 175,07%.

W związku z powyższymi wątpliwościami, Sąd zwrócił się o ich wyjaśnienie do Spółki (...) S.A., która w piśmie procesowym z 11 maja 2018r. (k.86) wyjaśniła, że w latach 1996 – 1998 od składnika wynagrodzenia określonego w dokumentacji płacowej jako „badania okresowe”, były odprowadzane składki na ubezpieczenie społeczne.

Następnie na podstawie uzupełniającej opinii biegłej z zakresu emerytur i rent H. P. z 11 czerwca 2018r. (k.93-96), Sąd ustalił, że wobec stanowiska Spółki (...) S.A., składnik wynagrodzenia określony jako „badania okresowe”

podlega wliczeniu do podstawy wymiaru kapitału początkowego. Natomiast w wyliczeniach biegłej, dokonanych w opinii zasadniczej, istotnie doszło do pomyłki rachunkowej i w rzeczywistości wwpw za rok 1990, wynosi 150,35%. Równocześnie Sąd ustalił iż podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne H. K. wynosi:

- za rok 1989 – 4.855.011 zł,
- za rok 1990 – 18.576.218 zł,
- za rok 1991 – 30.547.154 zł,
- za rok 1992 – 50.919.703 zł,
- za rok 1993 – 73.522.600 zł,
- za rok 1994 – 122.268.700 zł,
- za rok 1995 – 15.329,60 zł,
- za rok 1996 – 19.770,46 zł,
- za rok 1997 – 25.116,03 zł,
- za rok 1998 – 29.011,16 zł,

Ostatecznie Sąd w oparciu o wyliczenia biegłej ustalił, iż wwpw z 10 kolejnych lat, tj. 1989-1998 wynosi 174,17 %.

Biegła w swojej opinii dokonała również wyliczenia wysokości kapitału początkowego odwołującego z uwzględnieniem wwpw ustalonego we wskazanej wyżej wysokości.

Obie strony zasadniczo nie kwestionowały wyliczeń biegłego w zakresie odtworzonych zarobków odwołującego i wyliczonego w oparciu o te zarobki wskaźnika wysokości podstawy wymiaru. Jedynie organ rentowy podnosił, że skoro obecnie Spółka (...) potwierdziła, że wynagrodzenie za „badania okresowe” również podlegają uwzględnieniu do podstawy wymiaru, to winna w tym zakresie wystawić nowe zaświadczenie Rp-7, w którym wyeliminowane zostałyby błędne zapisy.

Niezależnie od powyższego Sąd ustalił, że wyrokiem z 21 stycznia 2002r., w sprawie XI U 5598/00 o wysokości świadczenia, Sąd Okręgowy w Katowicach oddalił odwołanie H. K. od decyzji z 27 czerwca 2000r. i 6 listopada 2001r. W toku tego procesu Sąd przeprowadził dowód z opinii biegłej z zakresu emerytur i rent S. K., która oceniając przedłożone jej kserokopie kartotek płacowych, ze względu na ich nieczytelność, nie była w stanie zweryfikować prawidłowości kwot wynagrodzeń odwołującego, wykazanych w zaświadczeniu Rp-7. Oceniała natomiast, że pracodawca bezpodstawnie nie wykazał w tym zaświadczeniu, pełnej wartości węgla deputatowego. W konsekwencji KWK (...) wystawiła w dniu 19 września 2001r. nowe zaświadczenie Rp-7 z podaniem pełnej wartości deputatu węglowego. Z kolei organ rentowy decyzją z 6 listopada 2001r. przeliczył rentę ubezpieczonego z uwzględnieniem zapisów tego zaświadczenia.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie akt emerytalnych ubezpieczonego i jego akt osobowych dołączonych (koperta k.27) oraz opinii biegłych z zakresu emerytur i rent: K. S. z 7 lipca 2017r. (k.32-33) oraz H. P. zasadniczej z 6 lutego 2018r. (k.59-69) i uzupełniającej z 11 czerwca 2018r. (k.93-96), a także pisma Spółki (...) S.A. z 11 maja 2018r. (k.86) oraz akt Sądu Okręgowego w Katowicach w sprawie XI U 5598/00.

Sąd podzielił wnioski płynące z uzupełniającej opinii biegłej H. P., gdyż były logiczne i spójne. Biegła dokonała szczegółowych ustaleń w oparciu o dokumentację osobową i pozostały materiał dowodowy. Sąd nie uwzględnił zarzutów organu do opinii, uznając że pozostają one bez wpływu na zmianę wyliczonego przez biegłą wwpw.

W szczególności ZUS domagał się wystawienia przez następcę prawnego pracodawcy odwołującego nowego zaświadczenia Rp-7. Należy w tym miejscu przypomnieć, że dowód z opinii biegłej jest oparty na dokumentacji płacowej odwołującego i w toku procesu, podlega ocenie Sądu. Nadto biegła zasadniczo nie odtworzyła wynagrodzenia odwołującego, a jedynie ustaliła jego właściwą wysokość na podstawie zapisów z oryginalnych kartotek zarobkowych.

Zgromadzony materiał dowodowy, Sąd uznał za kompletny, wiarygodny i mogący stanowić podstawę ustaleń faktycznych i rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonego, H. K. zasługuje na uwzględnienie.

Należy stwierdzić, że zgodnie z treścią art. 174 ust. 1 i 3 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz. U. z 2017r., poz. 1383 ze z.):

1. Kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12.
3. Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999r.

Natomiast zgodnie z normą art. 15 ust. 1, powołanej wyżej ustawy podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, z uwzględnieniem ust. 6 i art. 176.

Z kolei jak stanowi art. 15 ust. 3 powołanej wyżej ustawy do podstawy wymiaru emerytury lub renty, o której mowa w ust. 1 i 2, dolicza się kwoty przysługujących ubezpieczonemu w danym roku kalendarzowym wynagrodzeń za czas niezdolności do pracy oraz kwoty zasiłków: chorobowego, macierzyńskiego, opiekuńczego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku wyrównawczego, świadczenia wyrównawczego lub dodatku wyrównawczego, a także wartość rekompensaty pieniężnej ustaloną zgodnie z pkt 3 załącznika do ustawy z dnia 6 marca 1997 r. o zrekompensowaniu okresowego niepodwyższania płac w sferze budżetowej oraz utraty niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent. Do podstawy wymiaru wlicza się również kwoty zasiłków dla bezrobotnych, zasiłków szkoleniowych lub stypendiów wypłaconych z Funduszu Pracy za okres udokumentowanej niezdolności do pracy, z zastrzeżeniem ust. 3a.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie była wysokość kapitału początkowego ubezpieczonego, któremu zaskarżoną decyzją odmówiono jego przeliczenia, nie uwzględniając równocześnie w wyliczeniach stanowiących podstawę wydania tej decyzji dodatkowych składników wynagrodzenia za okresu zatrudnienia w KWK (...) za lata 1994 – 1998, ze względu na przedłożenie przez odwołującego za ten okres zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu Rp-7, gdzie składników ten pracodawca nie wykazał.

Organ rentowy odmawiając wliczenia do podstawy wymiaru świadczenia tych składników wynagrodzenia, tj. świadczenia za badania okresowe w roku 1996 i 1998, w kwotach wnioskowanych przez ubezpieczonego, kierował się treścią § 21 ust. 1 rozporządzenia z dnia 11 października 2011r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. Nr 237, poz. 1412), zgodnie z którym środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu oraz uposażenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia.

Niemniej jednak przepisy rozporządzenia regulującego postępowanie

o świadczenia emerytalno-rentowe przed organem rentowym, zawierające ograniczenia dowodowe, nie mają zastosowania w postępowaniu sądowym, opartym na zasadzie swobodnej oceny dowodów. Dopuszczalnym jest, więc ustalenie wysokości wynagrodzenia ubezpieczonego w oparciu o dowody zastępcze (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2006r. w sprawie I UK 179/06, opubl. w LEX nr 342283; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi, z dnia 21 sierpnia 2013r., III AUa 1768/12).

Sąd orzekający w niniejszej sprawie w pełni akceptuje stanowisko wyrażone przez Sąd Apelacyjny w Lublinie z dnia 4 października 2012r., w sprawie III AUa 305/12, gdzie wskazano, iż w przypadku braku dokumentacji płacowej istnieje możliwość ustalenia wysokości wynagrodzenia ubezpieczonego w oparciu o dokumentację zastępczą znajdującą się w aktach osobowych, takich jak umowy o pracę, angaże, w których zawarte są dane dotyczące wynagrodzenia, wówczas można uwzględniać tylko takie składniki, które są pewne, wypłacane były w danym okresie stale i w określonej wysokości.

Sąd zgodził się z ustaleniami biegłej, iż wyliczony przez nią wskaźnik podstawy wymiaru świadczenia, w oparciu o zarobki z kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych, jest wyższy od przyjętego przez ZUS w zaskarżonej decyzji.

W konsekwencji, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku – na mocy (...) § 2 k.p.c. – zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustalił, iż wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego ubezpieczonego H. K. wynosi 174,17%, a wartość kapitału początkowego wynosi 245 581,27 zł.

(-) SSO Mariola Szmajduch